

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

96. An Clerico vendenti vinum, frumentum, &c. vltra taxam à Principe impositam, possit iustitia sæcularis dicta victualia ei in pœnam tollere, vt à lege statutum est. Et an Clerici non teneant[u]r ad ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

Squillante de privileg. Cleric. cap. 7. dub. 3. num. 94. & hæc dicta sufficiant circa hanc quæstionem. Saluo semper, &c.

RESOL. XCV.

An in aliqua terra Baronis vendantur comestibilia tantum in eius taberna, vulgo dicta Zagato, possint adhuc Clerici aperire tabernas, & vendere vinum, niuem, & alia recollecta in eorum prædiis?

Et an possit Baro introducere in quadam terra de novo à se edificata tabernam dictam Zagato, vassallis reclamantibus; & an ita facientes incurrant in censuram Canonis quinti Bullæ Cœnæ?

Idem esse dicendum de Communitatibus, seu Vniuersitatibus Ciuitatum, & locorum, &c. Ex part. 5. tract. 1. Resol. 20.

sic faciendi. Ita ille, cui addè Cortolanum in explicat. Bullæ Cœnæ, ex com. 5. Grassium in decis. om. 1. lib. 4. cap. 8. num. 79. Duardum in Bull. Cœn. lib. 12. can. 5. 9. 4. concl. 3. n. 6. ex Butrio in c. super quibusdam, de verb. signif. n. 15. licet contrarium docuerit Filliucius tom. 1. tr. 16. c. 5. n. 110. vbi sic ait: Imponentes domos panis, vini, carnis, aliarumque rerum venalium, hoc est domini terrarum, vel communitates constituentes determinatas domos & loca, in quibus solis ea vendantur, vnde venditores eiusmodi multum lucrentur, non videntur comprehendi sub hac censura; quia eiusmodi impositio non reuocatur ad impositionem gabellarum, sed potius monopolij. Sic Filliucius, Sed quicquid sit de hoc, ex supradictis apparet dictas tabernas, seu Zagata etiam in ordine ad laicos non bene olere, & de illis malè sentire Doctores; quomodo igitur dici potest posse præiudicare Clericis?

RESOL. XCVI.

An Clerico vendenti vinum, frumentum, &c. ultra taxam à Principe impostam, possit iustitia secularis dicta victualia ei in pœnam tollere, vt à lege statutum est?

Et an Clerici non teneantur ad pœnam, ad quam laici tenentur, si dicta victualia vendant ultra iustum pretium, etiamsi Princeps expresserit vt ea pœna afficiantur etiam Clerici?

Et an dicti Clerici in prædictis casibus possint puniri ab Episcopis mitiori tamen pœna? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 72. aliis 71.

§. 1. Affirmatiuè respondet Bobadilla in Polit. tom. 1. lib. 2. c. 18. num. 122. vbi sic asserit: [Si el Clerigo vendiesse el trigo, ò el pan cozido, ò el vino, fruta, ò otros mantenimientos, à mas de la taxa, y por ello segun la ley, ò ordenanza, lo tuuiesse perdido, podrá la iusticia seglar tomar se lo, or auer caydo en comisso, y applicarlo conforme à la ley.] Ita ille.

2. Sed hæc opinio est prorsus eliminanda; nam verum est, vt supra diximus; quod Clerici tenentur seruare legem taxantem pretia rerum. Et ita docet Salonius tom. 2. in 2. 2. 9. 77. art. 1. contr. 10. Molina tom. 1. tract. 1. disp. 31. n. 13. Sotus de iust. lib. 1. q. 6. art. 7. Nauar. de Man. c. 23. n. 887. & alij. Sed ad id non tenentur ex vi coactiua, sed directiua; non tenentur ex vi legis, quatenus ciuiliis est; nam non habet ius in Clericis; sed, quia ex vi iuris naturalis tenentur vendere res suas, iusto pretio. Sed iustum pretium est illud, quod taxatur à lege. Ergo, &c.

3. Ex his sequitur contra Bobadillam, Clericos non teneri ad pœnam, ad quam laici tenentur si dicta victualia venderent ultra iustum pretium. Sed audiamus Azorium p. 1. lib. 5. c. 13. q. 4. de hac re differentem: [Clericus (ait) suum vinum vel frumentum cogitur iure naturali, non ciuili Principis lege tantidem vendere, laicus verò eodem pretio vendere, non solum naturali, sed etiam ciuili iure compellitur. Et hinc est, vt si principis lege pœna sit statuta in eos, qui pluri venderent, eius pœna laicus sit reus, non Clericus. Quod si Princeps expresserit, vt ea pœna afficiantur etiam Clerici, qui pluri venderint, nihil valet ex ea parte lex quia pœnam statuit in eos, à quibus eam exigere, & sumere non potest.] Ita Azorius.

4. Idem docet Pesantius tract. de immunit. disp. 4. in fin. Nec ego intelligere possum distinctionem Bobadilla, inter res, quæ pluri venduntur, & ex ordinatione legis cadunt in commissum, & alias pœnas

Sup. hoc in Ref. seq. & infra in Ref. non, cursum in §. Sed.

Sup. in Ref. que hic est supra 90. & in aliis multis eius primæ, secundæ & tertie annot.

Sup. hoc infra in Ref. seq. & in alia eius primæ nota.

§. 1. Negatiuam sententiam docuerunt his diebus aliqui Iuriconsulti, sed immeritò, quia de iure, vt obseruat Aponte in respons. sup. cens. Veneta fol. mibi 85. & alij communiter, Clerici possunt habere liberam contractionem cum laicis; & ideo in indiuiduo casus nostri possunt de iure aperire tabernas ad vendendas res ex suis prædiis collectas, vt ex Geminiario, & Franco, & aliis tradidi in p. 4. tract. 1. resol. 52. ergo non obstant quod in dictis terris res vendantur per vnum tabernarium Baronis, possunt adhuc Clerici in eorum tabernis res suas vendere, quia Baro non potest eis arcere priuilegium quod de iure habent, alioquin incurreret in censuras Bullæ Cœnæ. Hinc cum multis Doctores ego in p. 1. tr. 2. resol. 68. & 69. quibus nunc addo Beltranum de Gueuara in propugnaculo immunit. Eccl. §. 3. assert. 1. num. 11. docui statutum prohibens adduci vinum ad vendendum extra ciuitatem, vel ne in ciuitatem ad vendendum introducat, non comprehendere Clericos, quia vbique ipsi possunt de iure res suas vendere. Adde quod prohibitio, ne vendatur nisi in taberna Baronis, seu in Zagato, non tendit ad vtilitatem publicam, & æquè concernentem Clericos ac laicos; ergo Clericos non potest comprehendere. Imo dicendum est ex Mastillo de magistr. lib. 4. cap. 18. num. 55. & amicissimo Nouario de grauam. vassall. tom. 1. grauam. 74. Barones grauare vassallos, si faciunt penes vnam tabernam vendere vinum, oleum, carnem, &c. nisi tamen ex consuetudine acquiuisissent tale ius, quare, vt optime obseruat Nouarius num. 3. in principio huiusmodi prohibitionum intenti stare debent vassalli, nec sufferre illas, sed contradicere, & facere actus contrarios, vt se in possessione libertatis mantineant, & Barones excludant, quia aliàs sibi præiudicant, & dant ius ad fauorem Baronum ex eorum acquiescentia, vnde ego olim respondi non potuisse quemdam Baronem introducere in quadam terra de nouo à se edificata tabernam dictam Zagato, vassallis reclamantibus.

2. Nec desinam hic adnotare non desse Doctores absolute asserentes supradictos dominos, seu vniuersitates, qui hoc faciunt in suis terris, incurrere in censuras Canonis quinti Bullæ Cœnæ, quia hæc est species cuiusdam vectigalis. Et ideo Gambarupta de cas. 5. in Bull. Cœnæ. 7. sic ait: Nec communitates, siue vniuersitates ciuitatum, & locorum, quæ prohibent vendi panem, sal, & huiusmodi, nisi à Præposito illius Officij ab ipsis deputato, qui Præpositus soluit tale quid conuentum ipsis communitatibus, hæc communitates, inquam, non effugiunt hanc excommunicationem; quod intellige de communitatibus non habentibus ius, seu priuilegium

Tom I X.

à lege impositas: nam illa prior est etiam poena à lege constituta, ad quam Clericus non tenetur; nec Index laicus ex carentia iurisdictionis potest illam exigere: ergo dicendum, quod in tali casu Clerici sunt exempti, & liberi ab incurfione dictarum poenarum legis, quam Principes promulgant; verum possunt puniri ab Episcopis; mitiori tamen poena, vt *suprà in alia Resolutione* notauimus.

Sup. in Ref. quæ hic est etiam *suprà* 90. in eius §. vlt. & in aliis eius notat.

RESOL. XCVII.

An Index, laicus possit exigere poenas impositas à lege, si Clerici illam transgrediantur & res vendita ceciderint in commissum?

Et notatur Clericos pro damno, & noxa data à suis animalibus non posse conueniri coram iudice seculari, neque teneri ad poenas impositas.

Et aduertitur adilem non posse Clericum compellere, vt domum ruinofam destruat, ne vicinis noceat, neque pro plateis mundandis, vbi ipsi degunt, poenas pecuniarias extorquere. Ex part. 4. tract. 1. Ref. 8.

§. 1. **A**firmatiuam sententiam docent aliqui iuniores Iurisperiti, vt alibi notauimus; quibus iterum addo Pereiram *de manu Regia part. 2. cap. 39. num. 15.* quando poena imposita à lege, exigenda est de plano, quasi in commissum ceciderit: vnde ait ille. Si Clericus frumentum, vel oleum publicè exposuit venditioni, excedens taxam præfixit à Adilibus, si frumentum amissionem incurrit, ex statuto capi potest, quasi in commissum ceciderit, & hanc sententiam (quod vehementer doleo) tenet etiam Casus Palus *in opere morali tom. 1. tr. 3. disp. 1. punct. 14 §. 6. n. 9.* vbi ita asserit. Si poena exigenda est de plano absque alia controuersia iudiciali, qualiter solent iudices exigere ob solam declarationem ministrorum, qui signati sunt ad has poenas, seu contributiones exigendas, tunc licet videtur posse seculares iudices illam ab Ecclesiasticis exigere; quod si solvere noluerint, poterunt h̄ ab illis aliqua in pignus accipere solutioni præstandæ, quia hæc non tam in poenam violatæ legis accipiuntur, quam in reparationem damni dati, seu in contributionem debitam. Ita Palus. Sed magis amplè, & minus benè loquitur in hac re Samuel Lublinus *in summa casuum conscient. ver. Bulla Cœn. cap. 17.* vbi sic ait. Constituit Rex cum Senatoribus in suis Comitibus iustum pretium frumenti, simul obligans ad poenam subditos, si maiori pretio præsumerent vendere, interim Clericus contra hanc pragmaticam carius vendit, cuius bona index, vel magistratus ex officio sequestrat, numquid talis censuram incurrit? Dicendum quod leges taxantes pretium rebus, non solum obligant seculares, verum etiam Clericos, quoties illas vendiderint, proinde licet Clerici non sint subiecti legibus ciuilibus, subduntur tamen legi naturali & diuinæ: quæ præcipit ne res alio pretio, quam iusto vendantur, ergo præfatus index frumentum Clerici sequestrans non incurrit censuram. Oppones, igitur per te Clerici transgressores legum ciuiliu sunt puniendi? Respondeo in personis nequaquam puniendi, sed solum in rebus & bonis temporalibus. Hæc Lublinus. Sed hæc omnia sunt directè contra immunitatem Ecclesiasticam, & contra opinionem Lublini, Theologo quidem indignam, oppono Theologorum omnium communem opinionem, & pro nunc contra illum satis firè adducere ex eadem illustri Dominicana familia Antonium Soufam *in Bull. Cœn. cap. 20. disp. 95. num. 4.* vbi probat, quod sicut index laicus non potest in rebus Ecclesiasti-

Alibi in Resol. præcetera signanter in §. Ex his & seq. & n. f. in Ref. 101. eandem in §. Sed.

cos ad suum tribunal trahere; ita neque etiam sequestrare; nam si persona Ecclesiastica est exempta, ergo & res eius. Vide me ipsum *in part. 1. tract. 2. resol. 41.* Ad sententiam verò Casus Palus, quæ etiam est contra communem Theologorum, oppono ex eadem Societate Iesu P. Suarez *de legib. lib. 3. cap. 34. num. 17.* vbi tenet, quod maior coactio efficitur, quando absque alia controuersia iudiciali exigitur poena imposita à lege, vt est in casu quem docet Palus & Pereira, à quibus peto: Res illæ, quas malè vendunt Clerici, quo iure cadunt in commissum? certè non ex alio capite, quam ex lege prohibente; ergo etiam hæc est poena, ad quam Clericos indubitatum est non teneri; ergo, &c. Vide etiam me ipsum *vbi supra resol. 15. 71. & 76.*

2. Nota etiam hic obiter contra Perceiram *loc. citato num. 8. 9. & 11.* Clericos pro damno & noxa data à suis animalibus non posse conueniri coram iudice seculari, neque teneri ad poenas impositas, vt patet ex dictis.

3. Nota etiam secundò contra Perceiram *vbi supra n. 17.* adilem non posse Clericum compellere, vt domum ruinofam destruat, ne vicinis noceat, neque pro plateis mundandis vbi ipsi degunt, poenas pecuniarias extorquere, num hæc compulsio faciendæ est per iudicem Ecclesiasticum, vt nos *locis citatis* satis firmamus, & docet Molina *de iustit. tract. 2. disp. 1. 672. n. 5.* nunquam enim laici habent iurisdictionem ad cogendos Clericos, vt in casu simili notat Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 26. num. 6.* & ita nouissime hanc sententiam docet Thomas Sanchez *in opusc. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 5. n. 9. & 11.* vbi in dictis & similibus casibus putat Clericos per iudicem Ecclesiasticum debere cogi.

Quæ hic est infra Resol. 268. 8. Vnde, & in aliis multis eius primæ notat.

Quæ hic est infra Resol. 100. 98. & 98. Super hoc in Resolutione 102. & 103. in alio §. eorum notat.

Sup. hoc infra Resol. 144. §. 1. Paulo post initium & lege alia Ref. eius primæ not. & etiam secunda.

RESOL. XCVIII.

An Clericus, qui falsa mensura triticum, & vinum, vel oleum vendidit, possit puniri à iudice seculari? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 77. aliàs 76.

§. 1. **A**firmatiuè respondet Chassaneus *consuet. Burgund. rubr. 1. §. n. 90.* Petrus Cenedo *in collect. iur. can. p. 1. collect. 37. num. 18.* & Ludouicus Mexia *in prag. taxa panis, conclus. 5. num. 29.* cum aliis Iurisperitis.

2. Sed ex dictis contrarium profus asserendum est: nam, vt firmat Augustinus Vigianus *tract. de immunit. Eccles. disp. 2. conclus. 3.* Vasquez *in p. 2. tom. 2. disp. 167. cap. 4. num. 29. & 30.* Salas *de legibus, disp. 14. sect. 9. num. 106.* Barbosa *in collect. tom. 1. lib. 3. decret. tit. 17. cap. vt mensura de empr. & vendit. num. 3.* qui citat Martham, & alij Theologi communiter; Clerici legum ciuiliu violatores, minimè puniri possunt à politico Magistratu. Et licet, vt *superius* diximus, teneantur obedire legibus ciuilibus in his rebus, quæ spectant ad regimen ciuitatis, & sacris Canonibus ac clericali officio non repugnant: tamen ad hoc tenentur, non directè, sed indirectè; non vi legis, sed vi rationis, & idè non possunt à Iudice seculari, si illas transgrediuntur, aliquo pacto puniri, sed ad Iudicem Ecclesiasticum recurrendum est. Vide etiam Filliucium *tom. 2. tract. 35. cap. 9. n. 94.* & Barthomæum à S. Fausto *in specul. Confess. disp. 6. quest. 44. num. 3.*

Sup. hoc in Ref. seq. & infra in Ref. 101. §. in fine, & seq.

Superius in Ref. quæ hic est *suprà* 90. & in omnibus aliis eius primæ, secundæ, & terciæ annotationis.

RESOL. XCIX.

An Clerici, si fraudem efficiant quoad pondera, & mensuras, vel quoad pretium rerum venalium possint puniri